

гічного експерименту були заняття із неповнолітніми однієї з в'язниць під Петербургом. Лише після трьох з половиною годин занять із Шаталовим, учні здали на «п'ятірки» весь річний курс геометрії за 7 клас.

Педагогами-новаторами були також І.П. Волков, Ш.О. Амонашвілі, С.М. Лисенкова, Є.М. Ільїн, О.А. Захаренко, М.М. Палтишев, М.П. Гузик, Б.І. Дегтярьов, Б.Н. Школьник, С.П. Логачевська, Н.В. Сосюк.

Цікавою також із погляду впровадження передового педагогічного досвіду є технологія «школи діалогу культур». Так, із середини 80-х років педагоги навчилися будувати уроки-діалоги з різних предметів. За цією теорією навчання будується на основі внутрішнього діалогу, пов'язаного колом головних «точок здивування» – похідних загадок всесвіту та мислення [1, с. 13].

Отже, неповноцінність педагогічної освіти, нестача культури дуже відчутно гальмують шкільне життя. Сьогодні як ніколи виявилася нагальна потреба виховувати мільйони людей якісно нового демократичного вигляду, що несуть риси високого професіоналізму і національної культури, інтелектуальної сили і громадянського достоїнства, патріотичної пристрасності й національної гордості. Шляхи вирішення цих проблем – у зміні ставлення до освіти, у її бажаності та привабливості й у підвищенні авторитету вчителя в суспільстві, а також у впровадженні передового педагогічного досвіду в активну педагогічну практику.

Список використаної літератури

1. *Ігнатченко І.* Мене зацікавила технологія «Школа діалогу культур» / І. Ігнатченко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2007. – № 4. – С. 12–13.
2. *Максимюк С.П.* Педагогіка. Курс лекцій: навч. посіб. – К. Кондор, 2005. С. 552-569.
3. *Плотніков П.* Сучасне педагогічне новаторство – основа соціальної активності особистості вчителя / П. Плотніков // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2003. – №2. – С. 32–39.
4. *Тевлін Б.* Передовий педагогічний досвід: вивчення, узагальнення та поширення / Б. Тевлін // Завуч. – 2003. – №35. – С. 3–8.
5. *Челурна Н.* Впровадження у практику досягнень науки та передового педагогічного досвіду / Н. Челурна // Школа. – 2007. – №1. – С. 6–12.

Світлана Разумович

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У НАВЧАННІ ТА ВИХОВАННІ

Мета інноваційної педагогічної діяльності полягає в оптимізації навчально-виховного процесу, забезпеченні його відповідності суспільним умовам і тенденціям розвитку педагогічної науки. У зв'язку з цим актуалізується проблема визначення ефективності інноваційних педагогічних процесів. Для раціонального управління нововведеннями слід виділити передумови їх ефективності, чинники, які сприяють або гальмують їх ефективний перебіг і розвиток. Оскільки ефективність визначається співвідношенням результатів і витрат на їх досягнення, її ступінь залежить від того, яких витрат потребує конкретне нововведення і наскільки корисний ефект воно даватиме.

Інноваційні педагогічні технології у системі освіти й виховання характеризуються гуманістичною спрямованістю, що зумовлюється традиціями наукової педагогіки й педагогічної практики. Інноваційні педагогічні технології належать до системи загального науково-педагогічного знання, виникли і розвиваються на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології і теорії управління, економіки освіти. Інноваційні педагогічні технології є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства [1, с. 176].

Без творчого самовизначення неможливі професіоналізація викладача і його входування в інноваційний режим діяльності, в якому провідна роль належить інновацій-

ним педагогічним технологіям. Інноваційні педагогічні технології – це не тільки налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед відкритість педагогічного процесу. Інноваційні педагогічні технології забезпечують умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку [1, с. 182].

Таким чином, інноваційні педагогічні технології – комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності і забезпечує результативність нововведення.

Оновлення всіх галузей життя в умовах ринкової економіки зумовлює посилену увагу вчених і педагогів до проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців, формування в них соціальної та трудової активності. Освіта є такою галуззю соціальної сфери, де стійкий розвиток інноваційної діяльності має розглядатися як процес відтворення людського капіталу на розширеній та інноваційній основі, що, на думку багатьох західних економістів, дає більший прибуток державі та працедавцям, ніж використання матеріального капіталу [2, с. 48].

З точки зору ефективності будь-який інноваційний процес значною мірою ризиковий, оскільки залежить як від потенціалу ефективності інноваційної ідеї, так і від багатьох чинників, що впливають на впровадження і використання інноваційної педагогічної технології. Одні з цих чинників універсальні і виявляються в будь-якій сфері людської діяльності, інші – поширені в педагогічному середовищі. У зв'язку з цим інноваційна діяльність у педагогічній сфері супроводжується низкою недоліків, які перешкоджають досягненню її максимальної ефективності.

По-перше, потенційно ефективні новації не впроваджуються або впроваджуються із значним запізненням, що суттєво обмежує можливість одержання корисного ефекту від використання нововведення. По-друге, унаслідок помилок в оцінюванні ефективності, значні зусилля нерідко спрямовуються на впровадження новації, яка не має необхідного інноваційного потенціалу. Іноді стимулом для впровадження новації стає її популярність, а не очікуваний педагогічний ефект. По-третє, внаслідок явного чи прихованого опору або неправильної організації інноваційних процесів ефект від впровадження новації знижується. По-четверте, можливе значне перевищення витрат на впровадження новацій порівняно з прогнозованими показниками.

Усі ці проблеми є наслідком неправильного оцінювання затрат часу, фінансових, організаційних, кадрових та інших ресурсів, недостатньо продуманої технології впровадження, неврахування психологічних чинників новацій, слабких волевих зусиль їх ініціаторів, сильного опору консервативної частини педагогічного колективу. Тому нерідко актуальна, потенційно високопродуктивна інноваційна педагогічна ідея опиняється під загрозою несприйняття й нереалізації. Отже, інноваційність потребує оптимального набору ресурсів, управлінської культури, професійного і ділового авторитету, необхідних для переконання педагогічного колективу і відповідного керівництва у правильному виборі інноваційної діяльності, для акумуляції зусиль на подолання різноманітних труднощів, які неминуче супроводжують кожну людину, яка наважилася долати стереотипи, утвердити нове у педагогічній практиці.

Запобіганню негативним виявам у педагогічній інноваційній діяльності сприяє дотримання умов ефективного перебігу інноваційного процесу. Як відомо, кожне нововведення проходить необхідні етапи від зародження потреби в ньому до його здійснення і тривалого використання. Дуже важливою є ефективна реалізація його на всіх стадіях, забезпечення їх логічної організаційної взаємопов'язаності та наступності. Будь-яке нововведення повинно відповідати об'єктивним потребам педагогічної практики, професійним, організаційним, фінансовим та іншим можливостям тих, хто має намір його впровадити.

Якість реалізації інноваційного процесу, як і будь-якої іншої діяльності, зумовлюється цілями, методами і засобами, організованістю, знаннями, здібностями, зацікавленістю виконавців у досягненні найвищих результатів, особливостями комунікації між ними. Оскільки результат кожного етапу інноваційного процесу є передумовою ефективного здійснення наступного, це актуалізує необхідність узгоджувати попередні цілі

з наступними. Наприклад, збір інформації про новацію має забезпечити обґрунтоване прийняття рішення про доцільність її впровадження або відхилення. Прийняте позитивне рішення повинно містити завдання на розроблення програми впровадження, в якій мають бути визначені сутність і етапи робіт, а також основні контрольні орієнтири.

Особливо важливим є формулювання мети впровадження. Тільки конкретність, прозорість, чіткість окреслених у ній параметрів дає змогу на основі їх порівняння зі здобутими результатами прийняти рішення про доцільність тривалого використання нововведення або зупинення роботи щодо реалізації інноваційної ідеї.

Загальна мета повинна структуруватися у відповідності до специфіки і цілей етапів інноваційного процесу. Вдале формулювання мети інноваційного процесу не означає, що вона буде однаково сприйнята всіма його потенційними учасниками. Це зобов'язує ініціаторів впровадження нововведення до активного роз'яснення його сутності, переваг для колективу в цілому і кожного учасника, врахування зустрічних думок і пропозицій, а за необхідності – внесення корективів у стратегію і тактику реалізації інноваційної ідеї. Іноді для досягнення єдності інтересів і цілей доцільним може бути коригування мети. Бо якщо, наприклад, керівник навчального закладу і його колеги матимуть різні цілі, це обов'язково внесе розлад у діяльність колективу, ускладнить чи унеможливить досягнення очікуваних результатів, а то й спотворить, поставить під сумнів інноваційну ідею.

Використовувані на кожному етапі реалізації інноваційного процесу методи повинні забезпечити досягнення необхідних результатів (цілей) за найменших витрат фінансів, часу й інших ресурсів. Залежно від особливостей новації ефективними можуть бути різні методи її реалізації.

Кожен етап інноваційного процесу вимагає певної організації робіт і застосування відповідних методів. В одних випадках потрібне чітке окреслення меж ініціативи і відповідальності, в інших, наприклад при виконанні робіт, які потребують ініціативи, творчого підходу, оперативного реагування на швидкозмінювані ситуації, чіткий розподіл обов'язків і відповідальності неможливий і навіть шкідливий, оскільки потрібна гнучка організація праці, за якої багато залежатиме від неформальних стосунків між виконавцями. Організаційні форми при цьому повинні максимально відповідати обраним методам і можливостям виконавців.

Досягнення очікуваних від реалізації інноваційного педагогічного процесу результатів залежить і від мотивації виконавців. Це означає, що для виникнення зацікавленості в досягненні необхідних результатів інноваційної діяльності потрібно створити відповідні умови, передбачити колективні та персональні стимули. Однак не завжди створення сприятливих умов породжує у тих, на кого покладається реалізація нововведення, позитивне ставлення до нього і зацікавленість у його освоєнні. У багатьох людей можуть бути свої причини, щоб ігнорувати його, протидіяти чи, принаймні, імітувати участь у його реалізації. Нерідко можливий і опір змінам. Усе це потрібно прогнозувати, мати сукупність тактик щодо ослаблення опору, підвищення зацікавленості, активізації участі тих, хто з певних причин опинився в опозиції до ініціаторів змін.

Результативність як критерій інновації означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності вихователів. Технологічність у вимірі, спостережливість і фіксованість результатів, однозначність у розумінні і викладі роблять цей критерій необхідним в оцінці значущості нових прийомів, способів навчання і виховання.

Отже, доступність, своєчасність надходження, достовірність інформації, сприятливий для професійного спілкування клімат забезпечують ефективну взаємодію всіх учасників інноваційного процесу, що, в свою чергу, стане передумовою того, що нововведення матиме позитивний результат.

Список використаної літератури

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [навч. посіб.] / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Лукин Г. И. Становление и развитие государственных инновационных образовательных учреждений / Г. И. Лукин // Менеджмент в образовании. – 2004. – № 1. – С. 48-55.